www.kurdistannet.org
20-1-2003 0:35

سەرەتایەك بۆ خوێندنەوەیەكی نوێی مێژووی پەپی كوردی (عیراق)

ئەمجەد شاكەلی

_بەشی حەفتەم _ بۆ بینینی بەشەكانی تر كلیكی ئێرە بكە

پێوەندی ئیبراهیم ئەحمەد و هاوبیرانی بە بەعسەوە

هەر لە سەردەمی عەبدولکەریم قاسمەوە، ئیبراهیم ئەحمەد و هاوبیرانی، بەپێی بیراوباوەڕ و تێڕوانین و هەڵوێستێک، کە هەیانبوو و بەرانبەر هێزە نیشتمانی و چەپەکان و قاسم دەیاننواند، پتر مەیلیان بە لای هێزە دژەچەپ و نەتەوەییەکانی، دژ بە ڕێژیمدا هەبوو و لەوانەوە نێزیکتر بوون. ئیبراهیم ئەحمەد لە سەردەمی قاسمدا-هەرچەندە قاسمیش پێی ناخۆش بوو- بەردەوام چاوی بە سەرانی حیزبی بەعس دەکەوت و لە بارەگای ڕۆژنامەی ئەلجەمهوورییە (الجمهورية) لەگەڵیاندا کۆدەبووەوە. ئەو ڕۆژنامەیەش، دەنگ و دەربڕی بیروباوەڕی حیزبی بەعس و نەتەوەییەعەرەبەکان بوو و ئەوانەشی، کە بەرپرسی دەرکردن و نووسینی بوون، هەموویان ئەندامی بەعس بوون، هەربۆیەش هەر لە یەکەم ڕۆژی دەرچوونییەوە، ئەو ڕۆژنامەیە هەوڵی بڵاوکردنەوەی بیروباوەڕی بەعسی دەدا. تالیب شەبیب (طالب شبيب) ، کە یەکێک بوو لە سەرانی حیزبی بەعس و وەزیری دەرەوەی بەعس بوو لە ساڵی ١٩٦٣دا، دەڵێت:"گەلەک دیدار و پێکگەیشتنی نارەسمیی لە نێوان بەعسییەکان و کوردەکاندا کرا، وەک ئەوەی کە یەکسەر دوای سەرکەوتنی شۆڕشی ١٤ی تەممووزی ١٩٥٨، لە بارەگای ڕۆژنامەی ئەلجەمهوورییە (الجمهورية) ی بەغدایی، میشێل عەفلەق و ئیبراهیم ئەحمەدی سکرتێری پارتیی کۆکردەوە، ڕەنگە عەفلەق لەوێ چاویشی بە جەلال تالەبانی، کە لە دەستەی نووسینی ئەو ڕۆژنامەیەدا کاری دەکرد، کەوتبێت"[1]. لە ساڵی١٩٦٢یشدا، لە نێوان ئیبراهیم ئەحمەد و تاهیر یەحیادا، کە ئەودەمی بەڕێوەبەری گشتیی پۆلیس بوو، نامەگۆڕینەوە هەبووە. ماوەیەک لەوەوپێش، کەریم قەرەنی موتەسەڕڕیف (متصرف) ی سلێمانی، تاهیر یەحیا، بە ئیبراهیم ئەحمەد دەناسێنێت. ئیبراهیم ئەحمەد بەناوی پارتیی دیموکراتیی کوردستانەوە، بەڵێنی هاوکاریی بۆ ڕووخاندنی قاسم، بە یەحیا و بەعس دەدات. دوکتۆر مەحموود عوسمان، پێی وایە، گرنگترین پێوەندێک لە نێوان بەعس و مەکتەبی سیاسیی پارتیی دیموکراتیی کوردستان و سکرتێرەکەیدا، ئیبراهیم ئەحمەد، لە ڕێگەی تاهیر یەحیاوە بووە، بە نامەیەک، موقەددەم کەریم قەرەنی، کە کورد بوو، گواستوویەتییەوە[2]. نووسەری جوولەکە شلومو نکدیمون، لەمەڕ پێوەندی ئیبراهیم ئەحمەد بە تاهیر یەحیا و بەعسەوە دەڵێت:" لە هەشتی شوباتی ١٩٦٢دا، واتە ساڵێک پێش کوودێتاکە، تاهیر یەحیا، کە لە سەرکردەیەتیی پۆلیسی عیراق دەرکرابوو و چووبووە ڕیزی نەیارانی قاسمەوە، دەستپێشخەریی کرد لە پێوەندکردن بە ئیبراهیم ئەحمەدی سکرتێری گشتیی پارتیی دیموکراتیی کورد و پیاوی دووەم لە سەرکردەیەتیی یاخیبوونی کورددا و داوای هاریکاریی لێ کردن دژ بە دەسەڵات<واتە: دژ بە ڕێژیمی قاسم-شاکەلی>"[3]. تاهیر یەحیا، لە بەرسڤی نامەیەکی ئیبراهیم ئەحمەددا، کە نیسانی ١٩٦٢ بۆی شاندووە، لە مانگی ئابی ١٩٦٢دا، وەرامی ئیبراهیم ئەحمەد دەداتەوە و تێبینییەکیشی لەگەڵدا دەنووسێت، کە کاتی بەرپاکردنی کوودێتاکە دیاری دەکات و بە کوردانیش<مەبەست ئیبراهیم ئەحمەدە، چونکە پێوەند و نامەگۆڕینەوە لەگەڵ ئەودا بوو-شاکەلی> ڕادەگەیەنێت، کە کوودێتاکە دەکەوێتە نێوان کۆتایی شوبات و نیوەی مارسی ١٩٦٢ەوە، و یەحیا داوا دەکات و ناوی شەش کەسان لە کوردان وەردەگرێت بۆ ئەوەی بخرێنە نێو حوکوومەتی کوودێتاکەوە"[4]. ئەم پێکهاتن و دۆستایەتییە، گەلێک پێش کوودێتای ١٩٦٣ی بەعس دەبێت و ئیبراهیم ئەحمەد لە هەموو کەینوبەینێکی ئەو کوودێتایە، ئاگادار دەبێت. نێزیکایەتی و دۆستایەتیی باسکی ئیبراهیم ئەحمەد و بەعس و کۆنیی

---

[1] سعيد، علي كريم، عراق ٨ شباط، من حوار المفاهيم **الى** حوار الدم، مراجعات في ذاكرة طالب شبيب، الطبعةالاولى**١٩٩٩، دارالكنوز**الادبية، بيروت، لبنان،ص٢٥٤.

[2] سەرچاوەی پێشوو.

[3] سەرچاوەی پێشوو، ل**٧٩**.

[4] سەرچاوەی پێشوو، ل**٧٩-٨٠**.

ناسیاوییان، مەسەلەیەک نییە، کە جێی گومان بێت. نەوشیروان مستەفا دەڵێت:"رەنگە یەکی لەو لایەنانەی بەعس، وەکو بیروباوەر و حیزب و وەکو سەرکردە و زەلام لە هەمو لایەن و کەسێکی تر باشتر بناسی یەکیتی و سەرکردەکانی بی. ئاشنای لەگەڵ بیروباوەری بەعس و، ناسیاوی لەگەڵ هەندی لەسەرکردەکانی ئەگەرایەوە بۆ ماوەیەکی درێژ پێش ئەوەی حوکمی عیراق بگرنە دەس"[5]. ئیبراهیم ئەحمەد و هاورێ و پیرەوانی، بەو کوودێتایەی ١٩٦٣ی بەعسە، کە دەسەڵاتی نیشتمانپەروەری قاسمی رووخاند، گەلێک دڵخۆش و بەهیوا دەبن، بێگومان بەشێکی زۆری خۆشحاڵیشیان، لە قڕانیی کۆمۆنیستەکانەوە هاتبوو، کە بەعس دەستی پێ کردبوو. هەژاری موکریانی دەڵێ:"ئەوەی بەعس دەگەڵ شیوعی و لاگیرانی شیوعیانیان دەکرد، رەنگە تەیمورلەنگ و هۆلاکۆش لە دەستیان نەهاتبێ. قاسم و چەند کەسێک لە وەزیرەکانی لە مەرکەزی رادیۆ بەر گوللە دران. لەو جەهەننەمەدا توشی نوری ئەحمەد تەها بوم، گوتی<خەم مەخۆ، بەعسیە زەلامەکان کە دەگەڵ مامۆستایانی ئێمە لە حەپس دا بوون، قەولیان پێ داوین کە ئیستیقلالمان بدەنێ و لە عیراقمان جوێ کەنەوە>"[6]. وەک بەڵگەیەک بۆ رێککەوتن و پێکهاتن و نێزیکایەتیی پێشوەختی دەستەی ئیبراهیم ئەحمەد-جەلال تاڵەبانی لەگەڵ بەعسدا و متمانەبەیەکبونیان دەکرێ چەند نموونەیەک بخەینە بەرچاو:

دوای کوودێتای ١٩٦٣، شاندێکی کورد بۆ گفتوگۆ لەگەڵ حوکوومەتی بەعس –لەسەر داوای حوکوومەت- بە سەرۆکایەتیی جەلال تاڵەبانی و ئەندامیەتیی ساڵح یووسفی، شاخەوان نامیق، یەدوڵڵا عەبدولکەریم و عەبدولحوسەین فەیلی، دەچێتە بەغدا و پاش ماوەیەک مانەوە لەوێ و نەگەیشتنە هیچ ئەنجامێک، زۆری پێ ناچێت جەلال تاڵەبانی

"بەئیشارەتێک لە بەعسییەکان و دیارە تەرتیباتی چوونە قاهیرەیش هەر ئەوان بۆیان کرد، خۆی رزگار کرد و بە ناوی سەردانی جەمال عەبدولناسر خۆی گەیاندە قاهیرە. ئەندامانی وەفدەکەش لە بەغدا مانەوە و لە لایەن بەعسییەکان گیران و زۆریش ئازاردران. واتە تەنیاکەس لە وەفدەکە کە نەگیرا جەلال تاڵەبانی بوو. لە دوواییدا تاڵەبانی لە قاهیرە چووە پاریس ئینجا تاران و پاشان گەڕایەوە کوردستان"[7]. تالیب شەبیب، کە باس لە گفتوگۆی حوکوومەتی بەعسی ساڵی ١٩٦٣ و بزاڤی چەکداری کوردەوە دەکات و بەراورد لە نێوان هەڵوێستی بارزانی و ئیبراهیم ئەحمەد-جەلال تاڵەبانیدا دەکات دەڵێت:"هەستمان دەکرد<واتە: حیزبی بەعس-شاکەلی> کە زمانی تاڵەبانی و ئیبراهیم ئەحمەد لە زمانی ئێمەوە، نێزیکترە"[8]. تالیب شەبیب، جەخت لە سەر ئەوەش دەکاتەوە، کە ئەوان رێز و نرخاندنێکی تایبەتیان بۆ ئیبراهیم ئەحمەد هەیە و کە ئەو بۆ خۆی تاڵەبانی خۆشگەرەکە و داوای تەمەندرێژی و بیرتیژی و کەمکردنەوەی زۆربزێوی بۆ دەکات[9].

ساڵی ١٩٦٣ بەعس شەڕێکی زۆر سەخت و توندی لە ناوچەی بارزاندا ساز کرد و ئەودەمیش بارزانی لەوێ بوو، هەرچی ناوچەی سۆرانە، کە"برایم ئەحمەد و جەلال تاڵەبانی سەرپەرستییان دەکرد و لێپرسراوی پلە یەک بوون لەوێدا، ئەو ناوچەیە ئارام بوو چونکە برایم ئەحمەد و تاڵەبانی رێگەیان نەدەدا بەرەیەکی شەڕ لەم ناوچەیەدا بکرێتەوە، تا هێزەکانی عیراق هەموو بچنە بارزان. بە واتایەکی دیکە برایم ئەحمەد و جەلال تاڵەبانی لەگەڵ حزبی بەعس رێک کەوتبوون، کە لە ناوچەی سۆران هیچ نەکەن، بۆ ئەوەی سوپای عێراق ئازاد بێت، بۆ هێرش کردنە سەر بارزان و لەناوبردنی بارزانی. لەبەر ئەوەی بەعسییەکان تەڕ و وشکیان بەیەکەوە دەسووتاند، زۆر کەسیان بەناوی شیووعی و بە ناوی دیموکراتییەوە دەگرت، بۆیە ئەفسەر و سەربازێکی یەکجار زۆری کورد پێوەندییان بە شۆڕشی کوردستانەوە کرد و زۆربەشیان لە ناوچەی سۆران بوون و چەکێکی باشیشیان لەگەڵ خۆیاندا هێنابوو. هێزێکی باشیان هەبوو بەڵام وەکو پێشتر باسمان کرد نیوچە رێککەوتنێک لە نێوانی بەعس و برایم ئەحمەد و جەلال تاڵەبانیدا هەبوو بارزانییان بە ((سەری مار)) ناو دەبرد، واتە هەر وەختێک سەری مارەکە پان کرایەوە، ئەو وەختە شۆڕش تێک دەچێ و نامێنێ. ئیتر خۆیان بە ئارەزووی خۆیان رەفتار دەکەن، بۆیە بەعسییەکان بە هەموو توانای خۆیان، هێرشیان هێنایە سەر بارزان"[10]. هەر لە بارەی هەمان مەبەستەوە واتە: نێزیکایەتی و نێوانخۆشیی بەعس و سەرانی پارتیی (ئیبراهیم ئەحمەد و تاڵەبانی) ، هەژاری موکریانی، کە بۆ خۆی لە ناوچەی بارزان و

---

[5] ئەمین،، پەنجەکان،، ل٢٥٩.

[6] هەژار،، چێشتی،، ل ٣٦١.

[7] هەریری،، بۆ ئەوەی،، ل١٠.

[8] سعید،، عراق،، ص٢٦٢.

[9] سەرچاوەی پێشوو.

[10] هەریری،، بۆ ئەوەی،، ل١٠.

لەگەڵ بارزانیدا بوو، باس لە جەنگی ساڵی ۱۹۶۳ی دژ بە کورد دەکات و دەڵێت:"لەشکری پێشمەرگە لە ئەستانی سولەیمانی و کەرکووک و هەولێر بونە چەند قات. لە موحاسەرەی بارزاندا کە دژواری شەڕمان لەسەر بو، چەکداری پێشمەرگەی پارتی دەهاتنامان نەهاتن. دەوڵەتیش کەمتر خۆی دەوان دەگەیاند و دەیەویست بارزان بنبڕ بکات"[۱۱].
بێگومان دەستەی ئیبراهیم ئەحمەد-تاڵەبانی هەر بە ویست و بە پێکهاتن لەگەڵ بەعسدا، کارەکەیان بەرەو ئەو ئەنجامە بردووە، واتە: ڕزگاربوون لە مەلا مستەفا و هیچی دی. هەژاری موکریانی دەگێڕێتەوە و دەڵێ:"جارێک بۆ مەلا مستەفایان گێڕایەوە کە پێشمەرگەی لای هەولێر کە دیتویانە ئەو هەزاران کامیۆنە لەشکرە و ئەو هەمو تۆپ و تۆپخانەیان دیوە کە بەرەو بارزان دەچن، گریاون، هاواریان بۆ برایم ئەحمەد کردوە<کەی ئەوە شەرەفە برایانی ئێمە بکوژن و ئێمە دەست لەسەر دەست تماشا بکەین؟>برایم گوتویە<ئێوە نازانن، ئەگەر بارزانی نەمێنێ فەرماندەیی دەبێتە یەک، ئەمجار عەکسی بارزانی وەک شەهید دەفرۆشین، پارەی زۆر دەکا!. . >"[۱۲]. ئیبراهیم ئەحمەد لەو قسەیەیدا زۆر ڕاستی گوتووە و بە درێژایی ژیانیشی ئاواتی ئەوەی خواستووە، کە بارزانی و ناوی بارزانی نەمێنێت، ئیدی بە چ شێوەیەک دەبێت، بە لای ئەو و پیرەوانییەوە گرنگ نەبووە و نییە. ئەوان ئەو دەمە و ئێستاش زیادکردنی ناوی شەهیدان و پارەپەیداکردن بە ناوی ئەوانەوە، مەزنترین ئاواتێک بووە، کە هەردەم هەوڵیان بۆ داوە. ئێستاش کە بڵاوکراوەیەکی یەکیەتی نیشتمانیی کوردستان دەخوێنیتەوە و کە باس دێتە سەر شەهید، ڕێک و ڕەوان دەڵێن، ئەوەندە و ئەوەندە شەهیدمان داوە، ڕێک وەک ئەوەی خۆیان ئەو شەهیدانەیان بەخێو و ئامادە کردبێت بۆ ئەوەی بەپێی خۆیان بچنە بەر دەستی دوژمن و ئەوانیش بیانکوژن و ئەمانیش (دواتر شەهیدان) هەموو ئامانجێکی ژیانیان ئەوە بووبێت، کە ببن بە شەهید. واتە: ئەوان خەڵک دروست دەکەن و پێیان دەگەیەنن، بۆ ئەوەی بکرێن بە شەهید و بۆ خۆیشیان (سەرانی ئەو پارتییە) لەپاڵ خوێنی شەهیدەکاندا بە کەماڵی ئیسراحەت لێی پاڵ دەنەوە. ئیبراهیم ئەحمەد و جەلال تاڵەبانی تەنێ بۆ دەسەلاتگرتنەدەست و لەنێوبردنی بارزانی، تەنات ئەگەر ملشکانی هەموو کوردیشی تێدا بووبێت و بێت، ئامادەی هەموو کارێک بوونە و هەن. هەر لەو کاتەدا، کە لەگەڵ بەعسدا ئەو جۆرە پێکهاتنە لە نێوانیاندا هەبوو، بەهۆی پێوەندێکی کۆنتر، کە لەگەڵ ئێران-ساواک- و دەسگا و کۆمپانییەکانی نەفت و بەرژەوەندەکانی ڕۆژاوادا هەیانبوو، هەموو ئەو لایەنانە تا ڕادەیەک لە سەر کۆمەک بە ئیبراهیم ئەحمەد و جەلال تاڵەبانی و لەنێوبردنی بارزانی، ڕێکبوون و "ئەو کاتە تەنسیقیش لە نێوانی ئێران و تورکیا و عێراقدا هەبوو. ئەفسەرێکی تورک لە مووسڵ دادەنیشێت و ئەفسەرەکی ئێرانیش لە کەرکوک بۆ ئەوەی تەنسیقی شەڕ بکەن و فڕۆکە جەنگییەکانی خۆیان ئاراستە بکەن. چونکە فڕۆکەکانی ئێران و تورکیاش بەشداریی شەڕیان دەکرد لە دژی بارزانیدا. هەموو شەڕەکان لە ناوچەی بارزان و بادینان بوو و هیچ شەڕێک لەم دیوی زێ ڕووی نەدا"[۱۳]. پاش کوودێتای ۱۹٦۸ و ئەو گۆڕانانەی بەسەر عیراق و مەسەلەی کورددا هاتن، تاقمی "فرەچەپی" ئیبراهیم ئەحمەد، بەو هێندە پێوەندەی، کە لەگەڵ بەعسدا هەیانبوو، قایل نەبوون، بەڵکە"باسکی م س چارەنووسی خۆی بە بەعسەوە بەست بو، خۆی بە هاوپەیمانی ژیان و مردنی بەعس دائەنا. بەعس لە ململانیی ئەم دو هیزەدا<واتە: ئیبراهیم ئەحمەد و سەرکردەیەتیی بارزانی-شاکەلی>، بە چەک و پارە و هێز، یارمەتی م س ی ئەدا"[۱٤]. پێوەند و هاریکاریی تاقمی ئیبراهیم ئەحمەد-جەلال تاڵەبانی و بەعس، لە ساڵانی ۱۹٦۸-۱۹۷۰، هێندە توند و بەهێز بوو، کە ئیدی ئەو تاقمە بووبوون بە بەشێکی جیانەکراوەی هێزی چەکداری عیراق و-ئەوە هیچ کە لە ۱۹٦٦ەوە و لەگەڵ ڕێژیمی عارفی دووەمدا دەستی پێ کردبوو و لەنێو خەڵکدا بە جاش دەدرانە قەڵەم و نازناوی جاشی ٦٦یان وەرگرتبوو- حوکوومەتیش وەک جاش حیسابی بۆ دەکردن. بێگومان ئەوانیش چالاکانە ڕۆڵی خۆیان دەبینی و بە هەموو شێوە و شێوازێک دوژمنایەتیی شۆڕش و خەڵکی کورد و سەرکردەیەتیی بارزانییان دەکرد. مێژووی ئەو سەردەمەش لە هیچ کەس شاراوە نییە و تا ڕادەیەک زۆرینەی ڕووداوەکانی تۆمار کراوە، لێ پێم وایە پێویستی بە خوێندنەوەیەکی قووڵتر و فراوانتر و شیکردنەوەیەکی نوێتر هەیە. دیارە پێوەند و تێکەڵاوییەکی لە مێژینە و هێندە بەهێزی نێوان دەستەی ئیبراهیم ئەحمەد-جەلال تاڵەبانی و حوکوومەتی بەعس، کاریگەریی خۆی کردووە و بەعس و دەسگاجاسووسییەکانی توانیویانە ڕۆچنە نێو ڕێکخستنەکانی ئەو دەستەیەوە و خەڵکیان لێ بکڕن و فریو بدەن. بێگومان

---

[11] هەژار..، چێشتی..،ل٤۰۳.
[12] سەرچاوەی پێشوو، ل٤۰۳-٤۰٤.
[13] هەریری..، بۆ ئەوەی..، ل۱۰-۱۱.
[14] ئەمین..، پەنجەکان..، ل۹۷.

www.kurdistannet.org

ئەو مەسەلەیە شتێکی نوێ نییە، بەڵکە پێوەندی ئەو دەسگایانەی بەعس لەگەڵ یەکیەتیی نیشتمانی ئێستادا، دەگەڕێتەوە بۆ پێوەندەکانیان کاتێک، کە لە ساڵانی ١٩٦٦بە دواوە نێوێکی دیکەیان هەبوو و هەر لەو دەمەشەوە بەعس گەرای خۆی تێدا چاندوون و داناون. پێم وایە ئاشکرابوونی ڕێکخراوەکانی کۆمەڵەی ڕەنجدەرانی کوردستان لە شارەکاندا و گرتنی ئەندامانی بەو شێوە فرەوانییەوە لە لایەن دەسگا جاسووسییەکانی بەعسەوە و زیندانیکردن و کوشتنیان، هەر وا بە هاسانی و لە خۆڕا نەدەبوو و نەدەکرا، ئەگەر لە نێو ئەو ڕێکخراوانەدا خەڵکانی سەر بە ڕێژیم نەبوونایە و لەوانەوە زانیاری لەمەڕ ئەو ڕێکخراوانە و ئەندامانی دزەی نەکردبا. سابیر کۆکەیی، کە بۆ خۆی ئەندامی یەکیەتیی نیشتمانیی کوردستان و چەکداری ئەوان بووە، باسی ساڵی ١٩٧٩ و زیندانی دەسگای تایبەتی (الهیئةالخاصة) ی کەرکووک دەکات، کە زیندانێکی یەکجار بەدناو و خراپ بوو، دە ڵێت:"هێندی زیندانیان بە ژووری زیندان دا کرد، یەکێکیان بە ناوی بەرهەم ئەحمەد ساڵح بوو، باڵا بەرزی قژ شامپۆ کراوی درێژ لەسەر شانی، زیندانە سیاسیەکان پێ یان دەگوت ((دیسکۆ)) ، زۆر لە زیندانەکان دەیانناسی، دەیانگوت ئەمە بەعسیە و خۆتانی لێ بپارێزن. ئەویش لە ڕەش بگیریەکەی سلێمانی گیرابوو، دوای چەند ڕۆژێک بەبێ ئەوەی یەک پەنجەی لێ بدەن بە (موافەقەت) ی دەزگای (موخابەرات) ی سلێمانی ئازاد کرا. لە دواییدا ڕژێم ناردی بۆ لەندەن بە ناوی خوێندن و خزمەت کردن بە بەعس. لە لەندەنیش هاتوچۆی ماڵی جەلال تاڵەبانی دەکات خۆی لێ یان نزیک دەکاتەوە. جەلال تاڵەبانیش هێنایە پێشەوە. بۆ ڕازی کردنی ئەندامانی یەکێتیش جەلال تاڵەبانی ووتبوی (بەرهەم کلیلی ئەقڵی منە) . بەمجۆرە سەپاندیە سەر ئەندامانی بێ دەسەلاتی یەکێتی. لەپاشاندا خرایە سەرکردایەتی ی. ن. ک لەو کاتەی بەرهەم بە زەماڵەی ڕژێمی عێراق ناردرا لەندەن بۆ خوێندن هەزاران خوێندکاری کورد لەسەر نەکردنی (ئیمزای بەعس) خوێندنیان لەدەست دەدا، یا لە سێدارە دەدران"[15]. پێدەچێت پێوەندەکانی دەستەی ئیبراهیم ئەحمەد-جەلال تاڵەبانی (یەکیەتیی نیشتمانیی کوردستان) بە بەعسەوە، تەنێ لەچوارچێوە و ڕێگەی حیزب و شێوەیەکی سیاسییانەوە نەبوویێت، بەڵکە زۆرجاران شێوەیەکی نهێنییانە و ئاساییشیانە و ئیستیخباراتییانە و موخابەراتییانەی وەرگرتبێت.

بەڕێوەبەراتیی ئاساییشی گشتیی (مدیریة الامن العامة) لە وەزارەتی ناوخۆی عیراق، لە پەیامێکی یەکجار دووروودرێژ و نهێنی خۆیدا بۆ بەڕێوەبەرایەتیی ئاساییشی ناوچەی ئۆتۆنۆمی (مدیریةا'من منطقةالحکم الذاتي) ، کە دەکاتە بەشە ئۆتۆنۆمییەکەی ناوچەی کوردستان، کە حوکوومەتی بەعس دیاری کردبوو، لە ٢٣-٦-١٩٨٢دا، لە یەکێک لە خاڵەکانیدا دەڵێت:"ئێمە پێمان باش و سوودمەندە، کە دەسگا ئاساییشیەکانمان، بەو جۆرەی کە سەرکردەیەتی بە گونجاوی دەزانێت، پێوەند لەگەڵ سەرکردەکانی دەستە تێکدەرەکاندا<واتە: حیزب و دەستە چەکدارە کوردەکان-شاکەلی> ساز بکات، بۆ ئەوەی بەردەوام، لە ڕێگەی پێوەندمان پێیانەوە و زانیاریمان لە بارەی بۆچوونەکانی داهاتوویان و کارتێکردن لە هەندێ ڕەوتاریاندا و سازکردنی قۆرت و ناتەبایی لە نێوان تاقمە ناکۆکەکانیاندا، دەرفەتیان لە دەست دەرکەین"[16]. ئەم نامەیە و ئەو پێشنیازانەی، کە تێیدا هاتوون، بۆ سەددام حوسەین خۆی نێرداوە و ئەویش لە بنەوە مۆری کردووە و ڕەزامەندیی خۆی لە سەر دەربڕیوە. یەکێک لەو دەستە و حیزبە کوردانەی، کە ئەو دەسگایانەی بەعس پێوەندی پێوە کردووە، یەکیەتیی نیشتمانیی کوردستان بووە- دیارە پێوەندیان بە حیزب و لایەنەکانی دیکەشەوە هەبووە- کە تا ڕادەیەکی زۆر دەسگا جاسووسییەکانی بەعس، داچۆڕاونەتە نێو دەسگاکانیانەوە. وەک جەختکردنێک لە سەر ئەوە با بنۆڕینە بڵاوکراوەیەکی ناوخۆیی و گەلەک نهێنی، بەڕێوەبەرایەتی ئیستیخباراتی سەربازیی (مدیریةالإستخبارات العسکریة) لە وەزارەتی بەرگریی (وزارةالدفاع) عیراق، کە لە ساڵی ١٩٨٣دا، بڵاوی کردووەتەوە، لەوێدا زۆر ئاشکرا باس لە هاریکاری و پێوەندی خۆیان لەگەڵ یەکیەتیی نیشتمانیی کوردستاندا دەکات و بە خوێندنەوە و لێوردبوونەوەی ئەو بەڵگەنامەیە، تاڕادەیەک بەرایی شەڕەکانی پشتاشان و گفتوگۆی یەکیەتیی و حوکوومەتی بەعسمان لە ساڵی ١٩٨٤دا، بڕێک بۆ ڕوون دەبێتەوە. بڵاوکراوەکە دەڵێت:" بە گوێرەی نەخشەیەکی داڕێژراو کە بەڕێوەبەرایەتییەکەمان داناوە و بۆ پتر لێکدوورخستنەوەی لایەنە ناکۆکەکان و بۆ گەشەپێکردنی پێکدادانەکانیان، چەند کارێکی ئیستیخباراتییانەی تایبەت لە لایەن بەڕێوەبەرێتییەکەمانەوە ئەنجام درا و ئەو ئەنجامەکانیشی، کە چاوەڕوانیی لێ دەکران، هاتنە دی. . . لە نیسانی ٨٣دا یەکێک لە سەرچاوە گرنگەکانی خۆمان (لە سەرکردەکانی تاقمی تاڵەبانی لە دەڤەری سلێمانی) ، نارد بۆ ڕێگەگرتن لە تاقمی تێکدەری بارزانی، لە دەڤەرەکەی خۆی و

[15] کۆکەیی.، ناڵەی..ل٥٢. ئەو "بەرهەم ئەحمەد ساڵح"ە، ئێستا سەرۆکی حکوومەتی سلێمانییە.

[16] ئەمین..، پەنجەکان..، ل ٢٧١.

به هەر شێوەیەک بێت و هەوڵیش بدات پێکدادانەکان توندتر بن. ئیستیخباراتییانە پێوەندمان کرد بە سەرکردایەتیی یەکیەتیی نیشتمانیی کوردستان و زانیاریمان پێدان لەمەڕ نیازی ئێرانی دوژمن و تاقمی (جود) بەرانبەریان و کۆمەکی پێویستیشمان پێیان کرد بەگوێرەی نەخشەیەکی وردی دیراسەکراو"[۱۷]. کاتی گفتوگۆی نێوان یەکیەتیی نیشتمانیی کوردستان و حوکوومەتی بەعس، لە ۱۹۸٤دا، خەڵکانی سەر بە یەکیەتیی نیشتمانیی کوردستان، سەرانیان، بەرپرسە سیاسی و سەربازییەکانیان و تەنانەت چەکدارەکانیشیان، بە پسوولە و کاغەز و ناسنامەی کارگێڕی ئیستیخباراتی سەربازیی بەعس و وەک نەفەرێکی ئەوان، هاتوچۆی ناوچەکانی بندەستی حوکوومەتیان دەکرد و دەچوونە بەغدا و مووسڵ و کەرکووک و جێگەی دیکەش[۱۸].

تێبینی کوردستان نێت:

مەرج نیە ئەم نووسینە لەگەڵ بیرو بۆ چونی نەتەوایەتیماندا بێت، کە بۆچونی (کوردستان نێت)ە، بەڵام بەهۆی بڕوا بوونمان بە ئازادی دەربڕینەوە، بڵاویدەکەینەوە..... لەگەڵ ڕێز و خۆشەویستیماندا بۆ پارێزەرانی بیری نەتەوایەتی و خەباتکارانی ئەم ڕێگەیە.

ئەم تێبینیە لە ژێر هەموو نووسیتێکدا دەنووسرێت......... ۱۵-۱-۲۰۰۳

---

[17] سەرچاوەی پێشوو، ل٤٦٣-٤٦٥.

[۱۸] خوداڵێخۆشبوو کاک سابیر ڕەسووڵ، کە بۆ خۆی ئەودەمی لەگەڵ یەکیەتیی نیشتمانیی کوردستاندا بوو، ئەوەی بۆ گێڕاوەمەتەوە و باسی خۆیشی دەکرد، کە بەو جۆرە سەفەری مووسڵی کردووە.